

Şiddeti “şiddetle” çözemeyiz

13.05.2012

Yrd. Doç. Dr. Metin Ersoy / Havadis Gazetesi-Poli

Kıbrıs Türk basınında 7 yaşındaki Mustafa Diker'in öldürülmesi sonrası birçok haber yayınlandı. Bu haberlerde dikkat çeken ve barış gazeteciliğine gönül vermiş bir akademisyen olarak beni rahatsız eden temel noktaları sizinle paylaşmak istiyorum.

Haberlerde çatışma kelimeleri ön planda tutuluyor: vicdansız, caniler, kolları kırılınsın, vahşice, bunlar insan değil, hayvan vb...

İlk başlarda insancıl bir şekilde kayıp bir çocuğu bulma kampanyası yürüten basın, olayın failleri ve detayları ortaya çıktıktan sonra pozisyon değiştirdiği söylenebilir. Basının bu duruş değişikliğine sadece olay etkili olmadı. Faillerin mahkemeye çıkarıldıkları gün yaşanan linç girişiminin ve öfkenin de bu değişikliğe yardımcı olduğu belirtilmeli.

Öfke manşetlere taşındı

Önce Kıbrıs Türk basınından konuyla ilgili bir kaç başlık örneği vermek, daha sonra da bunları barış gazeteciliği çerçevesinden yorumlamak istiyorum. 25 Nisan 2012 tarihinde Kıbrıs Türk basınına yansıyan en önemli gündem konusu Mustafa Diker olayıydı. Gazeteler manşetlerini bu olaya ayırarak şu başlıkları attılar:

“*Hem sapık, hem katil: Tecavüz de etti*”, Afrika gazetesi.

“*Allah belanı versin!*”, Haberdar gazetesi.

“*Kanımız dondu!*”, Halkın Sesi gazetesi.

“*(Özür dileriz başlık bulamadık. Bu habere başlığı siz atınız)*”, Havadis gazetesi.

“*Yastıkla boğdu*”, Kibris gazetesi.

“*Utanmaz arlanmaz ahlaksız sapık!*”, Haberal Kıbrıslı gazetesi.

“*Bu nasıl insan?*”, Ortam gazetesi.

“*İğrenç mahluk*”, Star Kıbrıs gazetesi.

“*Kelimeler yetersiz*”, Yenidüzen gazetesi.

İnsan dışı varlıklar

Basının konuyu ele alış şekline bakıldığında, ortada ciddi bir dil sorunu olduğunu görüyoruz. Olayın “kayıp” konusu olarak zannedildiği süreçte basın üzerine düşen görevi iyi bir şekilde yaparak, “kayıp” çocuğun bulunabilmesi için günlerce haberler yaptı. Bu noktada basın sosyal bir sorumluluk anlayışını benimseyerek insani duygularla hareket etti.

Olayın kayıp değil de; şiddet ve tecavüz içerdiği anlaşıldığı noktada ise basın olayın faillerini insan dışı bir varlık olarak gösterme eğilimi içerisine giriyor. Barış gazeteciliği açısından sorunlu olan ise; taraflardan biri(leri)ni “insan dışı varlık” olarak göstermek. Dolayısıyla, bu kişilere karşı yapılan linç girişimi de meşruymuş, yani haklıymış gibi sunulmasını sağlıyor. Bu da bizi başka bir noktaya götürüyor ki o da; şiddeti şiddetle çözemeyeceğimizdir.

Basın paradoks yaşıyor

Kanaatimce basın burada bir paradoks (ikilem) yaşıyor. Gazeteci olarak ilk gelen bilgilere göre, insanlıktan yana olduğunuz için, kendi oğluna şiddet uygulayan, döverek ve boğarak öldüren bir babayı eleştiriyorsunuz. Ancak, bu olaya karışan faillerle ilgili yapılan linç girişimini ve şiddeti normal sayan bir habercilik benimsiyorsunuz. Barış gazeteciliği açısından, şiddet, kötülük ve çirkinlik dünyanın her yerinde aynıdır ve din, dil, ırk, cinsiyet ve etnik köken fark etmez. Dolayısıyla, konuyu haberleştirirken şiddetin her türlü eleştirilmeli ve haklıymış gibi gösterilmemelidir. Barış gazeteciliği terimiyle bunu dengesiz veya yanlı bakış açısı olarak isimlendirebiliriz. Eğer şiddeti kınıyorsan, dengeli bir biçimde her ortamda kınamalısınız. Yani işimize geldiği veya dilediğiniz gibi değil.

Bizler iyi onlar kötü

Bunun yanı sıra bazı köşe yazılarında ve haberlerde bu olayla ilgili olarak "biz ve onlar" ikilemi üzerinden bir ötekileştirme yapıldığını da okuduk. Burada da temel amaç; Kıbrıslı insanların aslında iyi insanlar olduğu, düzeni bozanların ise buranın vatandaşı bile olmayan ve dışarıdan gelen kişilerden kaynaklandığını ortaya koymaktır. Sözgelisi, “öteki” kötüdür ve bu olayda tek suçlu “onlar”dır. Bizler iyi, onlar kötü çerçevesi üzerinden bir ayrımcılık ve ötekileştirmeyle sorunu anlayamayız. Anlayamadığımız bir sorunu da çözmek pek tabii ki mümkün görünmüyor.

Bu noktada tek bir tarafı suçlu ilan etmek yerine, konuyu daha geniş tabanlı ve diyalog içerisinde tartışmamız gerekiyor. Eğer ortada sosyal bir sorun bulunuyorsa, paydaşların görüşlerine başvurmak ve bu konuyu kamuoyu nezdinde tartıştırmak da yine gazetecilerin sorumluluğundadır. Sorunları dışsallaştırarak çözümlenmesine değil daha da kalıcılaşmasına yardım ediyoruz.

Öfkeye öfke katılıyor

Basına yansıyan haberlerde oluşturulmaya çalışılan güvensiz, önyargılı, antipatik ve korku dolu bir düzende kimse yaşamak istemez. Mevcut bir olayı

haberleştirmeyin veya gizleyin demiyorum. Aksine bu konuların basında daha sık yer almasını ve diyalog ve empatik çerçeve içerisinde tartışılmasını öneriyorum. Diyalog ve empatik çerçevede bu olayla ilgili şöyle bir anlayış geliştirebiliriz: Konuyu anlamaya çalışırken, gelinen noktayı sağlayan değişik faktörler sorgulanmalı. Sistemi ve söz konusu olay(lar)ı yaratan şartları sorgulamazsanız konunun çözümüne katkı yapamazsınız. Sorun bir sistem sorunudur ve bu sorunu şiddete başvurarak çözemeyiz.

Zaten öfkeyle dolu olan bir halkın, öfkesine öfke katmak ancak topluma zarar verir. Yoksa tarafları ötekileştirmek, hakaretler etmek ve dışlamak bizi bir yere götürmediği açıktır. Haber dilinin, sunuşunun ve üslubunun gözden geçirilmesi gerekiyor. Gazeteyi daha fazla nasıl satarım telaşı bizi insanlığımızdan uzaklaştırılmamalı ve şiddeti meşrulaştırmamalıdır. Son kararı yargı verecektir.

“Erol Diker denen soysuzu halka verin”

Olayın içerisinde tecavüzün de girmesiyle, öfke ve şiddet dolu sorun daha da büyüdü. Demokratik ülkelerde yargı bağımsızdır ve hangi suça ne ceza verileceği yasalarla belirlenmiştir. Mustafa Diker olayıyla ilgili bir başka dikkat çekici husus ise sanal alemde yaşandı. Sosyal paylaşım sitesi olan Facebook'ta önce *“Erol Diker denen soysuzu halka verin”* adı altında bir grup kuruldu. Arkadaşlar vasıtasıyla ben de gruba dahil edildim. Grup içinde paylaşılan görüşleri üzümlerle takip ettim. Grubun isminden de anlaşılacağı gibi oluşumu öfke dolu bir grup gönüllü açtı. Değerlendirmelere göz attığımızda olayın faili hakkında şiddet içerikli cezalar önerenler var. Kıbrıs gibi kültür ve eğitim düzeyinin yüksek olduğu bir ülkede bu tarz düşüncelerin halen daha var olduğunu görmek, insanı üzüyor doğrusu. Tüm bunların öfkeden ve çaresizlikten de kaynaklandığını düşünerek arkadaşlarımı anlamaya çalışsam da yine de biri için “idam cezası” istemek beni tedirgin ediyor.

İdam kararı aldırarak da nerden çıktı?

Olayla ilgili failin özellikle babanın, idam edilmesi konusunda bazı haber siteleri İnternet üzerinden anket bile yaptırdı. Ankete katılanların çoğunluğu idam veya ölüm cezasına destek veriyor. Ankette bulunan seçenekler ise şiddete destek veren diğer örnekler. Seçenekler şöyle:

- *“Asılsın”*,
- *“Ölüm ona mükafat olur... Yaptıklarını işkence çekerek ödesin”*,
- *“Asacaksın, günde bir parçasını kesip köpeklere atacaksın, şerefsiz, vicdansız”*,
- *“Cezasını biz verelim”*,
- *“Ömür boyu hapis”*,
- *“Araplardaki gibi neresiyle suç işlediye oraları kesilsin”*,
- *“Kesip eline verecen”*,
- *“Ölüm ona verilecek en güzel cezadır... Aynısını ona da yapsınlar!”*

Seçeneklerin Şiddet içermesi yanı sıra, işkence, Őeriat kuralları ve asma-kesme gibi öneriler var. Tabii bunlar sosyal paylaşım sitesinde yaŐananlar. Bunları basına mal etmek elbette doğru değil. Bu rnek bize Őunu gösteriyor; halkın öfkesi kontrolden çıkmıŐ ve sağlıklı dŐunmeyi yapamayacak noktaya gelmiŐtir. Dolayısıyla basına düşen görev, bu soruna sağlıklı yaklaŐmak ve tarafları ötekileŐtirmeden, Şiddeti meŐrulaŐtırmadan, diyalog içerisinde ve sorunun özünden uzaklaŐmadan haberlerini sürdürmesidir.